

การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน/อสม.ชาวไทยภูเขา(กะเหรี่ยง ลีซู ลาหู่) เพื่อการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

1

ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10

บทนำ

การพัฒนาที่เน้นระบบการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ การศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งการได้รับการบีบบังคับจากนโยบายของรัฐในการขยายพื้นที่ป่าอนุรักษ์เข้าไปทับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้าน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวเขาอพยพเข้ามาทำงานในเมืองมากขึ้น โดยจะมาอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะในเมืองเชียงใหม่ จากการสำรวจในปีพ.ศ.2546 มีชาวกะเหรี่ยงมาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ 8,780 คน ลีซู 3,000 คน ลาหู่ 786 คน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 11 – 30 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาและวัยแรงงาน โดยกลุ่มลีซูจะค้าขายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว และทำงานด้านบริการ กะเหรี่ยงกับลาหู่ยอมรับจ้างทั่วไปตามปั้มน้ำมัน บ้าน และสถานที่ทั่วไป โดยผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงจะมีที่อยู่อาศัยของตนเองอย่างถาวรในตัวเมืองหรือรอบเมือง (ประสิทธิ์ ลีปรีชา ขวัญชีวัน บัวแดง และปนัดดา บุญสวระนัย.2546) ขวัญชีวัน บัวแดง (2549) ศึกษาพบว่าการอพยพมาอยู่ในเมืองนี้เองทำให้ความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิมที่อยู่บนภูเขาเปลี่ยนแปลงไป โดยจะครอบครัว ส่งรายได้ไปช่วยเหลือครอบครัว และกลับไปเยี่ยมบ้านเมื่อต้องเข้าร่วมพิธีการทางศาสนาที่สำคัญเช่นเดียวกับการศึกษาของ วันเพ็ญ สุรฤกษ์ และคณะ(2551) ได้ศึกษาสาเหตุของการเคลื่อนย้ายสู่ชุมชนเมือง ผลวิจัยชี้ชัดว่าสาเหตุการเคลื่อนย้ายของเยาวชนชาวไทยภูเขาจากพื้นที่สูงลงมาและทำงานในตัวเมืองมาจากปัจจัยผลักดันมากกว่าปัจจัยดึงดูด พ่อแม่เป็นพลังผลักดันสำคัญที่สุด ผลักดันให้ลูกได้เรียนสูงหรือจบปริญญาชั้นสูงสุดหรือปริญญาเอก ส่วนการทำงานในเมือง ความยากจนของครอบครัวเป็นปัจจัยผลักดันอันดับแรก ความเจริญในเมือง แหล่งงานและรายได้ดีกว่าเป็นปัจจัยดึงดูด จากการที่เยาวชนมาทำงานในเมืองทำให้บนพื้นที่สูงขาดแรงงาน ขาดคนดูแลครอบครัว ในขณะที่เยาวชนที่อยู่ในเมืองก็ได้รับผลกระทบที่คบเพื่อนไม่ดี มั่วสุม เสพและค้ายาบ้า ถูกล่อลวงไปขายบริการ ติดเชื้อ HIVs ก่ออาชญากรรม เพิ่มความแออัด มลพิษในเมือง รวมทั้งนำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกลับไปเผยแพร่ในชุมชน เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่เยาวชนรุ่นหลัง สร้างปัญหาให้กับครอบครัวและชุมชน ตรงข้ามคนที่เรียนจบสูงหรือมีประสบการณ์การทำงานก็สามารถกลับไปพัฒนาครอบครัวชุมชน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน ทำให้ชีวิตของชาวเขาเปลี่ยนแปลงไป พวกเขาต้องมาศึกษา ขยายแรงงาน และค้าขายผลผลิตทางการเกษตร ชีวิตแบบวัตถุนิยมเริ่มเข้ามาแทนที่วิถีชีวิต ความคิดความเชื่อแบบเดิมที่เริ่มหายไป จากชีวิตเรียบง่ายบนดอยสูงสู่ชีวิตแห่งการแข่งขัน ในขณะที่คนรุ่นใหม่ต้องเครียดในการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนพื้นราบ

(ประสิทธิ์ ลีปรีชา , ขวัญชีวัน บัวแดง และปนัดดา บุญยสาระนัย ,2546) คนรุ่นเก่าก็ถูกทิ้งให้อยู่บ้านอย่างว่าเหวและสูญเสียความภาคภูมิใจในฐานะผู้อาวุโสของหมู่บ้านที่ทรงความรู้ เป็นผู้ไม่รู้เรื่องสังคมใหม่ของลูกหลาน เกิดช่องว่างระหว่างวัยและความห่างเหินในครอบครัว

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นการส่งเสริมสุขภาพจิตและการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มชาวไทยภูเขาจึงมีความจำเป็น เนื่องจากความยากลำบากในคมนาคม การเข้าถึงบริการสาธารณสุขจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนและอสม.ซึ่งเป็นคนในชุมชนนั่นเอง ที่มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นอย่างดี สามารถเข้าถึงคนในชุมชนได้ดีกว่า รวดเร็วกว่า หากบุคลากรเหล่านี้มีความสามารถในการประเมินคัดกรองผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต มีแนวทางในการช่วยเหลือเบื้องต้นก่อนปัญหาจะรุนแรงขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน จะช่วยให้ปัญหาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขาบรรเทาเบาบางลง

ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนและอสม.ชาวไทยภูเขา โดยพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพราะเป็นพื้นที่ที่มีประชากรชาวไทยภูเขาอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้บุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย ยังเห็นความสำคัญงานสุขภาพจิต มีความพยายามในการดำเนินงานสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง จนปรากฏผลของอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของอำเภอปายลดลงตามลำดับ แตกต่างกับอำเภออื่นๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนต่างๆ ที่บริบทอื่นไม่ต่างจากกันมาก(สรุปผลการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาการฆ่าตัวตายของเครือข่ายบริการสุขภาพจิตอำเภอปาย ปี 2553)

การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนและอสม.ครั้งนี้ดำเนินการนำร่องในชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ลานู และลีซูในตำบลแม่नाเติง และตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ในโครงการพระราชดำริตามแนวชายแดนที่มีปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ และปัญหาครอบครัว ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตสูง และพื้นที่ที่อยู่ไกลระบบสาธารณสุข บุคลากรสาธารณสุขเดินทางเข้าถึงได้ยาก จึงเป็นพื้นที่ที่ควรดำเนินการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต นอกจากนี้ยังเป็นแกนนำชุมชนและอสม.ที่เห็นความสำคัญในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ต้องการพัฒนาตนเองและชุมชนของตนเอง

กะเหรี่ยงคือใคร

กะเหรี่ยงเป็นชาวไทยภูเขาที่มีมากที่สุดในประเทศไทย มักตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งต่างจากชาวเขาเผ่าอื่นๆ ทั้งนี้เพราะความสามารถในการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทำนาแบบ

ขึ้นบันไดตามไหล่เขา การปลูก “ไร่หมุนเวียน” ทำไร่ข้าวและปลูก ผักสวนครัวหลายชนิดปะปนอยู่ และมีความรู้เรื่องสมุนไพรเป็นอย่างดี กะเหรี่ยงมีเป็น 3 เผ่า คือ สะกอ โป และบเว(คะยา) กะเหรี่ยงสะกอมีประชากรมากที่สุด โดยเฉพาะในภาคเหนือตอนบน กะเหรี่ยงสะกอ หรือ ปกาเกอญอ ซึ่งแปลว่า “คนที่เรียบง่าย” ซึ่งหมายถึง “สมถ” (การพัฒนาแกนนำชุมชนและอสม.ครั้งนี้ทำในกลุ่มปกาเกอญอ)

ชาวกะเหรี่ยงมีนิสัยอ่อนน้อม อ่อนโยน สุภาพ นุ่มนวล ไม่นิยมการแสดงออกที่ก้าวร้าว ดำเนินชีวิตเรียบง่าย ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดที่ไม่พอใจ ไม่ถูกใจ จะต้องเก็บไว้ในใจในลักษณะ “น้ำซุ่นอยู่ใน น้ำใสอยู่นอก”

ครอบครัวกะเหรี่ยงเป็นครอบครัวเดี่ยว บ้านหลังหนึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ และลูก เมื่อลูกแต่งงานก็จะแยกครอบครัวไปปลูกบ้านหลังเล็กๆ ใกล้ชิดกับครอบครัวของฝ่ายภรรยา นิยมมีผัวเดียวเมียเดียว การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นข้อห้ามและจะถูกรังเกียจ และเชื่อว่าผีเจ้าจะซุ่นเคื่อง การเลือกคู่ครองฝ่ายหญิงจะเป็นบอกตกลงแต่งงานกับชายก่อน และบางครั้งฝ่ายหญิงก็จะออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดซึ่งไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติ

กะเหรี่ยงนับถือศาสนาคริสต์ ผีและพุทธรวมกัน ผีที่นับถือคือ ผีเจ้าที่ และผีต่างๆ ที่สิงสถิตอยู่ตามป่า ภูเขา ลำห้วย ไร่นา และในหมู่บ้าน ผีร้ายจะทำให้ประสบภัยพิบัติ จึงต้องมีการเอาใจผีด้วยการเซ่นสังเวยด้วยอาหาร หมู ไก่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าคนเรามีขวัญอยู่ในร่างกายอยู่ทั้งหมด 33 ขวัญ ขวัญจะทิ้งหรือหายไปก็ต่อเมื่อคนๆ นั้นตาย ขวัญชอบหนีไปเที่ยว และอาจถูกผีร้ายทำร้ายหรือกักขังไว้ ซึ่งจะทำให้คนผู้นั้นป่วย การรักษาจึงต้องมีการเรียกขวัญให้กลับมา พร้อมกับทำพิธีผูกข้อมือรับขวัญ

การแต่งกายของปกาเกอญอ

ลาหู่คือใคร

ลาหู่ หรือมุเซอซึ่งแปลว่า “พรานป่าหรือนักล่าสัตว์” แบ่งเป็นเผ่าย่อยอีกหลายเผ่า อาทิ ลาหู่ดำ ลาหู่แดง ลาหู่เหลือง ลาหู่ขาว ลาหู่ปะกิว ลาหู่ปะแกว ลาหู่เฮ้กะ ลาหู่ลาบา ลาหู่เซเล ลาหู่บาลา เป็นต้น การพัฒนาแกนนำชุมชนและอสม.ครั้งนี้ทำในกลุ่มลาหู่ดำ

ประเทศไทยมีชนเผ่าลาหู่อาศัยอยู่ราว 1.5 แสนคน โดยกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ตามแนวชายแดนไทย – พม่า กว่า 800 หมู่บ้าน พื้นที่ที่มีชาวลาหู่อาศัยอยู่มากได้แก่ เชียงราย

แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และลำปาง ส่วนใหญ่แล้วชนเผ่าลาหู่ มักจะอาศัยปะปนกับชนเผ่าอื่น ๆ หรือคนไทย มีเพียงส่วนน้อยที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่บ้าน เผ่าลาหู่ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ ลาหู่แดง ซึ่งมีการนับถือผี โดยโตโบหรือผู้นำทางศาสนา ส่วนลาหู่ดำหรือลาหู่เหลือง ก็มีการนับถือผีเช่นกัน นอกจากนี้เผ่าลาหู่ก็ยังมี การนับถือศาสนาคริสต์อีกด้วย

ด้านวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่ นั้น โดยปกติแล้วชนเผ่าลาหู่ชอบอาศัยอยู่บนที่สูง ยังชีพด้วยการเป็นชาวนา ปลูกข้าว และข้าวโพด เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ลาหู่ก็ยังภูมิใจกับการเป็นนักล่าสัตว์ ลาหู่เป็นชนเผ่าที่ไม่ชอบความวุ่นวาย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เป็นชนเผ่าที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้คนได้เป็นอย่างดี ยึดมั่นต่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และทำงานด้วยกันเพื่อยังชีพ นอกจากนี้พวกเขายังเคร่งครัดกับกฎระเบียบของความถูกต้องและผิด ลาหู่เป็นกลุ่มคนที่มีความเท่าเทียมทางด้านเพศมาก นิยมมีผัวเดียวเมียเดียว หญิงชายมีสิทธิเท่าเทียมกับ ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำได้เหมือนกับผู้ชาย

ชาวลาหู่มีความเชื่อถือว่าถ้าใครขโมยสิ่งของผู้อื่น เมื่อตายไปแล้วจะมีชีวิตความเป็นอยู่ลำบากกับสิ่งของนั้น นอกจากนี้จะห้ามเล่นการพนัน ข้อห้ามเหล่านี้ ปัจจุบันยังใช้กันอยู่บ้าง

การแต่งกายของชาวลาหู่

ลีซูคือใคร

ลีซู หรือลีซอ คำว่า “ลี” มาจาก “อีหลี” แปลว่า จารีต ประเพณีหรือวัฒนธรรม “ซู” แปลว่า “คน” มีความหมายว่ากลุ่มชนที่มีขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึง การเป็นผู้ใฝ่รู้แห่งชีวิต

ลีซูมีภาษาพูดในกลุ่มหยา (โลโล) ตระกูลธิเบต-พม่า 30% เป็นภาษาจีนฮ่อ ต้นกำเนิดของลีซูอยู่ที่ต้นน้ำสาละวิน และแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของธิเบต และทางตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวลีซูได้อพยพมาอยู่ประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464 กลุ่มแรกมี 4 ครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนครั้งแรกอยู่ที่บ้านห้วยสำน อ.เมือง จ. เชียงราย ต่อมาอีก 15 ครอบครัวอพยพตามมาด้วยในปีเดียวกัน ลีซูไม่มีภาษาเขียนของตนเอง

แต่สำหรับลีซูที่นับถือเป็นคริสเตียน กลุ่มมิชชันนารีได้ใช้อักษรโรมันมาดัดแปลงเป็นภาษาเขียนของชนเผ่าลีซู อยู่ได้โดยประมาณ 5-6 ปี ก็มีการแยกกลุ่มไปอยู่หมู่บ้านดอยช้าง ทำมาหากินอยู่แถบ ต.วาวี อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

ลีซูที่อยู่ในไทย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ลีซูลาย กับลีซูดำ อาศัยอยู่ 9 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สุโขทัย และลำปาง

ประชากรลีซูจากการสำรวจในปี พ.ศ.2540 ของสถาบันวิจัยชาวเขามี 30,940 คน 151 หมู่บ้าน 5,114 ครัวเรือน คิดเป็น 4.11% ของประชากรชาวเขาทั้งหมด อาศัยอยู่ในจังหวัด เชียงใหม่ 23% จังหวัดเชียงราย 19% จังหวัดแม่ฮ่องสอน 11% และกระจายทั่วไปในจังหวัด พะเยา ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สุโขทัย

ลีซูได้ชื่อว่าเป็นเผ่าที่แต่งกายมีสีสันสดใส และหลากหลายที่สุดในบรรดาชาวเขาทั้งหมด ลีซูความกล้าในการตัดสินใจ รักอิสระ มีระบบจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่น เป็นนักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่โดยไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชาวลีซูมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

ชนเผ่าลีซูนั้นจะเข้าพิธีแต่งงาน โดยค่าสินสอดของหญิงสาว และค่าน้ำนมจะมอบให้กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงฝ่ายเดียว ค่าตัวสาวลีซูจะค่อนข้างแพง อาจแพงกว่าสาวบางเผ่า ค่าตัวสาวลีซูประมาณ 30,000 บาทขึ้นไป สาเหตุที่ค่าตัวหญิงสาวค่อนข้างแพงนั้น เพราะว่าเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงจะต้องไปอยู่กับทางฝ่ายชาย และจะต้องช่วยทำงานทุกสิ่ง ทำทุกอย่างทั้งในบ้าน และนอกบ้าน ทำงานค่อนข้างจะหนัก

การแต่งกายของสาวลีซู

สรุปผล ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขา (ครั้งที่ 1)

หลักการและเหตุผล

การเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน ทำให้ชีวิตของชาวเขาเปลี่ยนแปลงไป พวกเขาต้องมาศึกษา ขยายแรงงาน และค้าขายผลผลิตทางการเกษตร ชีวิตแบบวัตถุนิยมเริ่มเข้ามาแทนที่วิถีชีวิต ความคิดความเชื่อแบบเดิมที่เริ่มหายไป จากชีวิตเรียบง่ายบนดอยสูงสู่ชีวิตแห่งการแข่งขัน ในขณะที่คนรุ่นใหม่ต้องเครียดในการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนพื้นราบ (ประสิทธิ์ ลีปรีชา, ขวัญชีวัน บัวแดง และปนัดดา บุญยสาระนัย, 2546) ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขา โดยการสำรวจปัญหาความต้องการ และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางใจ โดยทดลองนำร่องในกลุ่มกะเหรี่ยง ลีซู(ลีซอ) และลาหู่(มุเซอ) อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยภูเขาอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นพื้นที่ในโครงการพระราชดำริตามแนวชายแดนที่มีปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ และมีปัญหาสุขภาพจิตสูง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มชาวไทยภูเขาในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

สำรวจปัญหา ความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจในกลุ่มชาวไทยภูเขา

กลุ่มเป้าหมาย

ชาวไทยภูเขาเผ่า กะเหรี่ยง ลีซู และลาหู่ ตำบลเวียงเหนือและตำบลแม่नाเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 30 คน

ระยะเวลา

10 -11 มีค. 2553

งบประมาณ

ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๑๐ จำนวน 16,650 บาท

กิจกรรม

1. บรรยายความรู้เรื่องปัญหาสุขภาพจิต
2. แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อสำรวจปัญหา ความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของชนเผ่ากะเหรี่ยง ลาหู่ และ ลีซอ
3. คณะทำงานสรุปผลร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถามเพื่อค้นหาปัจจัยสร้างความเข้มแข็งทางใจ

ผลการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสำรวจปัญหา ความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจในกลุ่มชาวไทยภูเขา

กลุ่มกะเหรี่ยง(ปะกาเกอญอ)	กลุ่มลาหู่(มูเซอ)	ลีซู(ลีซอ)
<p>1. สิ่งที่ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจที่สุดในชีวิต</p> <p>ทรัพย์สิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีหนี้สิน - มีบ้านอยู่ <p>หน้าที่การงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสำเร็จในหน้าที่การงาน <p>สุขภาพ - มีสุขภาพแข็งแรง</p> <p>ครอบครัว - มีลูกและภรรยา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้เกิดเป็นลูกของพ่อแม่ที่เลี้ยงเรามาเป็นอย่างดี - อยู่ดีมีสุข, ครอบครัวอบอุ่น - มีความรักที่ซื่อต่อกัน <p>สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยู่ในชุมชนที่อบอุ่นช่วยเหลือกัน - การที่ได้เป็นแกนนำชุมชน, อสม. - ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน - ได้รับความเชื่อถือจากคนในชุมชน - ได้ช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า/คนรอบบ้าน - ได้ทำความดีเพื่อสังคม/ได้ทำบุญ/ได้ใช้ชีวิตคุ้มค่า ช่วยแก้ปัญหาให้กับคนที่มีปัญหา 	<p>ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวไม่แตกแยก ไม่พราวจากกัน - ครอบครัวมีความสุขอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เวลาไปเที่ยวสวนสัตว์ เชียงใหม่ก็ไปด้วยกัน - ครอบครัวไม่ติดสารเสพติด - ลูกได้เรียนสูงๆ ได้งานทำที่มีความก้าวหน้า เช่น รับราชการ ไม่ต้องทำนาลำบากเหมือนพ่อแม่ - ลูกเรียนจบมีงานทำและกลับมาพัฒนาบ้านเกิด เช่น มาสอนหนังสือ เป็นหมอ นำความเจริญในเมืองมาใช้ในหมู่บ้าน <p>สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้ช่วยเหลือคนในชุมชน เป็นอสม. ดีใจทำให้มียากินในหมู่บ้าน - ได้ช่วยเหลือเด็ก คนชรา ผู้พิการ 	<p>ทรัพย์สิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีเงินใช้ <p>หน้าที่การงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีหน้าที่การงานมั่นคง มีรายได้เพิ่มขึ้นทุกปี - ได้ทำในสิ่งที่ชอบ <p>ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้ลูกแฝดชายหญิง ซึ่งในหมู่บ้านยังไม่มี - ได้อยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัวอย่างมีความสุข - ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่กัน - ลูกได้เรียนสูงๆ <p>สังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน - ได้เป็น super อสม. - ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม - ได้เป็นผู้นำชุมชน <p>ตัวตน(self)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้เกิดเป็นคน

กลุ่มกะเหรี่ยง(ปะกาเกอญอ)	กลุ่มลาหู่(มุเซอ)	ลีซู(ลีซอ)
<p>ตัวตน(self)</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดเป็นปะกาเกอญอ มีภาษาเป็นของตนเอง พูดได้หลายภาษา2.คนที่มีจิตใจเข้มแข็งเป็นเพราะอะไร <p>สุขภาพ - มีสุขภาพแข็งแรง</p> <p>ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีครอบครัวอบอุ่น / สมบูรณ์ / มีความเข้าใจกัน - มีกำลังใจจากครอบครัว/มีผู้ให้กำลังใจอยู่เบื้องหลัง/มีคนสนับสนุน <p>จิตใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความหวังอยู่เสมอ - มีสติอยู่กับปัจจุบัน /เอาสติเตือนตนเองอยู่เสมอ - รู้จักแก้ปัญหา รู้จักคิด - คนที่สามารถพึ่งตนเองได้ - คนที่มีความหวังและกำลังใจไม่ทอดย 	<p>ทรัพย์สิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีเงิน <p>ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีครอบครัวเป็นกำลังใจ <p>จิตใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นคนสู้ ไม่กลัวปัญหา ไม่ทอดย - สู้เพื่ออนาคตของตนเอง <p>อื่นๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การรู้หนังสือ ถ้ารู้หนังสือจะทำอะไรก็ได้ 	<p>ทรัพย์สิน - มีเงิน</p> <p>หน้าที่การงาน - มีหน้าที่การงานดี</p> <p>ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวอบอุ่น ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษากัน สามัคคีกัน <p>จิตใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - รู้จักคิดในสิ่งที่ทำ / รู้จักแก้ปัญหาต่างๆ - กล้าทำในสิ่งที่ตนคิดและวางแผนได้ - มีจิตใจมั่นคง ไม่หุบเหาเชื่อคนอื่นง่ายๆ - มีความมั่นใจในตนเอง - มีความพอใจในชีวิต - ยอมรับในชะตากรรมของตนเอง - ไม่มองว่าคนอื่นดีกว่าตนเอง <p>อื่นๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยู่ในสิ่งแวดล้อมดี

<p>3.วิธีการสร้างกำลังใจให้เข้มแข็ง มีวิถีคิดที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - คิดว่า “ต้องมีสักวัน” - คิดว่า “คนอื่นทำได้ เราก็ทำได้” - คิดในเชิงบวก/มองโลกในแง่ดี - มีความเชื่อมั่นในตนเอง - มีสติ - คิดถึงลูกเมีย <p>ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนา <p>สร้างกำลังใจให้ตนเอง พยายามในสิ่งที่ตนมีอยู่</p> <p>สัมพันธภาพที่ดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความเข้าใจกันและกัน - ยอมรับฟังเหตุผลของคนอื่น 	<p>มีวิถีคิดที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตัดใจแล้วคิดถึงอนาคต เช่น เมื่อสูญเสียคนรัก “ทำอะไรก็ไม่มี ความหมาย ยืนสู้ต่อไป” - “อะไรที่ผ่านไปแล้วก็ผ่านไป ไม่ต้องคิดมาก เริ่มต้นชีวิตใหม่” <p>เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไปเที่ยว เช่น เมื่อภรรยาเสียชีวิต อยู่บ้านไม่ได้ ทรมาน เพราะคิดถึงไม่ลืม ไปเที่ยวเพื่อช่วยให้ลืม <p>ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - อธิฐานกับพระเจ้า ขอให้พระเจ้าช่วยให้มีความคิดสามารถแก้ปัญหาได้ - ใช้พิธีกรรมช่วยเสริมกำลังใจ เช่น ถ้าโชคไม่ดี ปลูกพืชที่ไม่ได้ผล ขาดทุน จะทำพิธีไล่ ไถ่บาปกรรมที่สร้างไม่ดีไปทั้งในป่า มีเงิน ถ้าเห็นเขามีแล้วเราไม่มีก็ใจอ่อน รู้หนังสือ ถ้าเห็นเขามีแล้วไม่มีก็ใจอ่อน 	<p>มีวิถีคิดที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - นึกถึงอนาคตของลูก ภรรยาที่กำลังเดือดร้อนและรออยู่บ้าน - ไม่หมกมุ่นอยู่กับปัญหา - ไม่คิดหลายปัญหารวมกัน - คิดแง่ดี <p>มี self esteem</p> <ul style="list-style-type: none"> - คิดว่าตนเองยังมีค่า มีคนขอความช่วยเหลืออยู่ - ดูเพื่อนบ้านที่ตกยากลำบากกว่า <p>สัมพันธภาพที่ดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนรอบข้าง / ครอบครัวเข้าใจ ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ <p>มีวิถีแก้ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - กล้าทำ - วางแผนชีวิต - มุ่งมั่นตั้งใจทำงานจะประสบความสำเร็จ
<p>4.เวลาหรือเหตุการณ์ใดที่คนเราต้องการกำลังใจมากที่สุด</p> <p>เวลาที่ชีวิตมีปัญหา/เดือดร้อน เวลาที่ท้อแท้ หมดหวัง ได้แก่</p> <p>เมื่อมีปัญหาสุขภาพ เช่น มีโรคประจำตัว/โรคเรื้อรัง ป่วย</p>	<p>เมื่อมีปัญหาสุขภาพ - เมื่อเจ็บป่วย</p>	<p>เมื่อมีปัญหาสุขภาพ - เมื่อเจ็บป่วย</p> <p>เมื่อมีปัญหาทางการเงิน - เมื่อตกงาน ขาดรายได้</p>

<p>ด้วยโรคภัย มีอาการเจ็บป่วยรุนแรง ระยะเวลาพักฟื้นจากการเจ็บป่วยแล้วกลับมาอยู่ที่บ้าน ประสบอุบัติเหตุสูญเสียอวัยวะ</p> <p>เมื่อประสบภัยพิบัติ ทำให้สูญเสียทรัพย์สิน</p> <p>เมื่อสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น เมื่อสูญเสียคนที่เรารัก/ออกหัก</p> <p>เมื่อรู้สึกผิดหวัง เช่น ผิดหวังในตนเอง</p> <p>เมื่อมีปัญหาครอบครัว</p> <p>เมื่อมีปัญหาด้านการเงิน เช่น มีปัญหาหนี้สิน</p>	<p>เมื่อสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก - เมื่อสูญเสียของรัก / คู่ชีวิต</p> <p>อื่น ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เมื่อไม่รู้หนังสือ และอยากให้เป็นคนที่รู้หนังสือ - เมื่อแข่งกีฬา 	<p>เมื่อครอบครัวต้องการใช้เงิน</p> <p>อื่น ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เมื่อเครียดมาก มีหลายปัญหาที่คิดไม่ออก - เมื่อมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง
<p>5. คนส่วนใหญ่ในชุมชนของท่านมีความทุกข์ใจ/เครียดเรื่องใดบ้าง</p> <p>ปัญหาสุขภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรคประจำตัว โรคเรื้อรัง <p>ปัญหาการเงิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปัญหาการเงิน มีหนี้สิน ยากจน ไม่มีค่าเทอมบุตร <p>ปัญหาครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวแตกแยก - ลูกเกเร <p>ความขัดแย้งในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความไม่เข้าใจกัน/ทะเลาะเบาะแว้งกันในชุมชน <p>สิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเสพยาและอบายมุข 	<p>ปัญหาการเงิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความยากจน ไม่มีข้าวกิน ข้าวไม่พอกิน - มีหนี้สิน เพราะกู้เงินมาซื้อรถจักรยานยนต์ ส่งลูกเรียนหนังสือ - ไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้าใหม่ใส่ตอนกินวอ - พื้นที่ทำกินไม่พอ <p>ความขัดแย้งในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านไม่สามัคคีกัน แตกแยกหลายก๊ก <p>เพราะปัญหาทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง อบต. ผู้ใหญ่บ้าน</p>	<p>ปัญหาการเงิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำมาหาเลี้ยงชีพ - ขาดที่ดินทำกิน - ผลผลิตทางเกษตรไม่มีราคา - ขาดรายได้ - เมื่อเจ็บป่วยไม่มีเงินใช้ - มีหนี้สิน <p>ปัญหาครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวแตกแยก <p>ความขัดแย้งในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความแตกต่างทางศาสนา <p>สิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - อากาศเป็นพิษ

	<p>สิ่งเสพติด</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเสพสุรา สามีดื่มสุราแล้วทะเลาะกับภรรยา <p>อื่นๆ เช่น วัควายหาย ถูกขโมย</p>	
<p>6. เมื่อมีความทุกข์ไม่สบายใจทำอะไรให้ดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เบนความสนใจ เช่น เล่นกีฬา ร้องเพลง ฟังเพลง ไปเที่ยวคุยกับเพื่อน อ่านการ์ตูน ออกกำลังกาย ชมวิวที่สวยงาม เล่าเรื่องขำๆ - มีที่ปรึกษา หันหน้าปรึกษากันในครอบครัว ปรึกษาคนที่ไว้ใจได้/คนที่เข้าใจ/ ผู้อาวุโส พูดคุยระบายให้เจ้าหน้าที่/อส.ม. - มีวิธีผ่อนคลาย เช่น ตั้งสติ สูดลมหายใจเข้าลึกๆ - ใช้วิธีการทางศาสนา เช่น ไหว้พระ นั่งสมาธิ ไปวัด/เข้าโบสถ์ อธิษฐานกับพระเจ้า 	<ul style="list-style-type: none"> - เบนความสนใจ ออกกำลังกาย - มีที่ปรึกษา ปรึกษาคนรู้ใจ - จัดการกับความคิด ไม่คิดเรื่องที่ผ่านมา ไม่เอาคำตำหนิของเขามาคิด 	<ul style="list-style-type: none"> - เบนความสนใจ ฟังเพลง เล่นกีฬา ออกกำลังกาย เข้าป่ายิงนกยิงหนูหาปูปลา นอนอยู่กับบ้านพักผ่อนอยู่กับครอบครัว - มีที่ปรึกษา ปรึกษาผู้ใหญ่หรือผู้มีความรู้ /เพื่อนที่รู้ใจ - จัดการกับปัญหา หาสาเหตุเพื่อแก้ปัญหา
<p>7. เมื่อท่านมีทุกข์ไม่สบายใจ คนที่ทำให้รู้สึกดีขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนในครอบครัว เช่น ภรรยา พ่อแม่ ลูก และญาติพี่น้อง - เพื่อนที่เข้าใจ - พระ /ผู้นำศาสนา - เจ้าหน้าที่ - ผู้สูงอายุ - ตนเอง 	<p>คนในครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - พ่อแม่ ภรรยา และคนที่เรารัก ให้กำลังใจ - ลูก เช่น “เมื่อลูกเรียนหนังสือกลับมาไหว้สวัสดิ์เราก็ตีใจ เพราะหนูขอไม่แสดงความรัก “ <p>เพื่อน เพื่อนเตือนสติ</p> <p>บุคลากรสาธารณสุข เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฆวัดความดัน ทำให้รู้ว่ามีความเครียดสูง</p>	<p>คนในครอบครัว เช่น ลูก ภรรยา พ่อแม่ ปู่</p> <p>เพื่อนบ้านใกล้ซิด</p> <p>คนที่เข้าใจเราและยอมรับในตัวเรา</p>

<p>8. สิ่งที่ทำให้ท่านมีกำลังใจ อดทน ต่อสู้ปัญหาต่างๆได้คือ</p> <p>สุขภาพ แข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรค</p> <p>การมีงานทำ</p> <p>ครอบครัว ได้แก่ ภรรยา บุตร และ พ่อแม่</p> <p>จิตใจ การมีสติสัมปชัญญะ การมีขันติ/อดทน</p> <p>ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง</p> <p>การเชื่อในความดี และผลงานที่ทำกับชุมชน</p>	<p>งาน ทำให้มีเงินซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก คนเราเกิดมาต้องหาเงิน</p> <p>ครอบครัว ถ้ามีเงินแล้วครอบครัวไม่สบายก็ไม่มีความสุข ครอบครัวอยู่ด้วยกันแล้วมีความสุขก็มีความสุขแล้ว</p> <p>- ความรักของครอบครัว ครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่นและมีความสุข</p> <p>ศาสนาและความเชื่อ เช่น ถ้าไม่สบาย พระเจ้าเป็นความคิดให้เราไปหาหมอ ถ้าเราไม่มีเงินจะมีคนมาช่วย</p> <p>ผี ขอกับผีให้ดวงดี</p>	<p>ครอบครัว ได้แก่ ลูก ภรรยา พ่อแม่ ครอบครัวแตกแยก ทะเลาะกัน ไม่เข้าใจกัน ลูกหลานติดยาและของมึนเมา</p> <p>ลูกหลานติดยาและของมึนเมา</p> <p>คนที่เรารักมากที่สุดเป็นกำลังใจเพื่อนบ้าน</p> <p>ศาสนา คิดถึงคำสอนของพระเจ้า</p>
<p>9. สิ่งที่ทำให้รู้สึกเครียด/ทุกข์ใจมากที่สุด</p> <p>ปัญหาครอบครัว</p> <p>-คนในครอบครัวมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน/ไม่เข้าใจกัน</p> <p>-ครอบครัวแตกแยก</p> <p>-คนในครอบครัวเจ็บป่วย</p> <p>-ลูก เช่น กลัวลูกหลงผิด กลัวลูกเรียนไม่จบ ลูกพิการถกลัวว่าจะไม่มีคนดูแล ลูกเกรงไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่</p> <p>-สามีดื่มสุรา ทะเลาะเบาะแว้งกันภรรยา</p> <p>ปัญหาการเงิน</p>	<p>ปัญหาการเงิน</p> <p>- ไม่มีเงินซดใช้หนี้สิน</p> <p>ความขัดแย้งในชุมชน</p> <p>- ชาวบ้านไม่สามัคคีกัน</p> <p>สิ่งเสพติดและอบายมุข</p> <p>- การติดสุรา ติดการพนัน ทุกข์ที่สุดตอนเลิก</p> <p>การไม่รู้หนังสือ อยากให้ลูกเรียนมากๆ ไม่อยากให้เหมือนพ่อแม่ที่ไม่รู้หนังสือ ไปไหนมา</p>	<p>ปัญหาครอบครัว</p> <p>ครอบครัวแตกแยก ทะเลาะกัน ไม่เข้าใจกัน</p> <p>ปัญหาการเงิน</p> <p>- มีหนี้สิน ขาดเงินเมื่อครอบครัวเจ็บป่วย</p> <p>มีปัญหาการงาน</p> <p>สิ่งเสพติดและอบายมุข</p> <p>ลูกหลานติดยาเสพติดและของมึนเมา</p>

<p>- มีปัญหาการเงิน รายได้น้อย รายจ่ายมาก มีหนี้สิน ไม่มีเงิน</p> <p>สิ่งเสียดัด</p> <p>- ลูกดื่มสุรา</p> <p>อื่น ๆ</p> <p>- คนในชุมชนไม่สามัคคีกัน</p> <p>- อากาศเป็นพิษ</p> <p>- ชำรษาการระดับสูงใช้สิทธิพล</p> <p>10. สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต</p> <p>ทรัพย์สิน - ปัจจัย 4 - รถยนต์</p> <p>สุขภาพ - การที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ แข็งแรง</p> <p>ครอบครัว - ลูกและภรรยาสำคัญที่สุด - การที่มีครอบครัวอบอุ่น ความรัก การให้อภัยกัน ความเข้าใจกัน - ลูกเป็นคนดี</p> <p>ความรู้ - มีความรู้ มีอาชีพ</p> <p>ความกตัญญู - การได้ตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ได้ตอบแทนคุณแผ่นดินเกิด</p> <p>การที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือสังคม / การทำความดีประเทศชาติ</p> <p>11. สิ่งที่ท่านต้องการมากที่สุดในชีวิต</p> <p>ครอบครัว</p>	<p>ไหนก็ไม่ถูก ขึ้นรถไม่ถูกเพราะอ่านป้ายไม่ได้</p> <p>ครอบครัว - พ่อแม่ ถ้าไม่มีพ่อแม่ก็ไม่มีเราในวันนี้</p> <p>ทรัพย์สิน - เงิน อาหาร ข้าว วัสดุควาย บ้านรถจักรยานยนต์</p>	<p>ทรัพย์สิน - เงิน ปัจจัย 4</p> <p>ครอบครัว - ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข ครอบครัวและตนเองมีความสุข ลูกถ้าลูกต้องการอะไรหามาให้ได้ทุกอย่าง</p> <p>ความสุขในชีวิต</p>
--	---	--

<p>-ความรักสามัคคี ประองดองกัน ของคนในชุมชน</p> <p>-ต้องการการยอมรับจากคนในชุมชน ความรัก</p> <p>-ต้องการช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาส/คนที่ต้องการความช่วยเหลือ ลูกเป็นคนดี พี่น้องเข้าใจกัน ความอบอุ่นในครอบครัว/มีความสุข/เข้าใจกัน/ร่วมมือช่วยกันแก้ปัญหา/ครอบครัวรักกันยิ้มแย้มแจ่มใส เปิดใจพูดคุยกัน ปลอดภัยให้กำลังใจกัน</p> <p>สุขภาพร่างกาย</p> <p>- ต้องการมีสุขภาพดี/แข็งแรง /ไม่มีโรคภัย</p> <p>ทรัพย์สิน - ต้องการเงิน รถยนต์</p> <p>12.คนดี คือ</p> <p>คนที่มีคุณธรรม</p> <p>-คนพุดดี คิดดี ทำดี - ไม่โกหก/มีสัจจะ</p> <p>-คนที่มีจิตใจเมตตา มีความอดทนต่อภาระงาน เสียสละ ร่วมกิจกรรมทางศาสนา</p> <p>-ไม่ยุ่งเกี่ยวกับของมีเงินเมา</p> <p>-คนที่ทำตนให้เป็นประโยชน์ตนเอง ครอบครัว และ ผู้อื่น</p> <p>-คนที่ไม่ทำร้ายใคร ไม่ทำให้ตนเอง และ ผู้อื่นเดือดร้อน</p> <p>คนที่ช่วยเหลือชุมชน</p> <p>- คนที่ให้ความรู้ แนะนำคนอื่นไปในทางที่ดี/ ชักชวนคนอื่นไป</p>	<p>ความรักและความสุข ถ้ามีแล้วทำอะไร ไปไหนก็ได้</p> <p>- โรงเรียน</p> <p>“ลูกห้ามไม่ให้กินเหล้า เล่นการพนัน(ปอกเต็ง) เราเชื่อลูกเพราะลูกได้เรียนหนังสือ”</p> <p>คนที่มีคุณธรรม</p> <p>- ทำอะไรไม่ผิดก็เป็นคนดี</p> <p>- ไม่พุดให้คนอื่นเดือดร้อน</p> <p>คนที่ไม่ทำผิดกฎหมาย</p> <p>- คนที่ไม่ทำผิดกฎหมาย เช่น ไม่ทำลายป่า</p> <p>คนที่ช่วยเหลือชุมชน</p> <p>- คนที่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่</p> <p>- ได้ช่วยเหลือผู้อื่น</p>	<p>ครอบครัว</p> <p>ครอบครัวมีความสุข อบอุ่น ครอบครัวไม่แตกแยก/ไม่เดือดร้อน ครอบครัวได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข</p> <p>ครอบครัวรักใคร่กัน ช่วยเหลือกัน</p> <p>เงินทอง</p> <p>-ฐานะการงานดี</p> <p>คนที่ทำหน้าที่ของตน</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่รักครอบครัว - คนที่ขยันทำมาหากิน <p>คนที่มีคุณธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่มีความเป็นกลาง ยึดมั่นในความถูกต้อง - คนที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น/ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น - คนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ - คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่อผู้อื่น
--	---	---

<p>ในทางที่ดี ช่วยเหลือชุมชนโดยไม่หวังค่าตอบแทน เป็นที่ยอมรับของสังคม ร่วมพัฒนาชุมชน</p> <p>13.คนเก่ง คือ คนที่มีความสามารถ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่มีความสามารถในด้านการพัฒนา - คนเก่งคิด เก่งพูด เก่งทำ เก่งแก้ - เป็นที่ปรึกษาให้แก่คนในชุมชน - คนที่มีความสามารถสูง ฉลาด สามารถแก้ปัญหาในชุมชน สามารถแนะนำชาวบ้านในการทำงาน - เป็นคนรู้รอบ คนที่สามารถหางบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้านได้ - คนที่คิดได้ ทำได้ มีความเป็นผู้นำ <p>คนที่มิจิตใจดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีระเบียบวินัย ใจเย็น อดทนต่อหน้าที่ มีความพยายาม <p>14.คนที่มีความสุขคือ การเงิน - คนที่ไม่มีหนี้สิน มีเงินใช้ ไม่ยากจน สุขภาพ - คนที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัย ครอบครัว - ครอบครัวเข้าใจกัน คนในครอบครัวมีความสุข</p>	<p>คนที่มีความสามารถ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่ได้เรียนหนังสือ - คนที่สอนคนอื่นในสิ่งดีๆ - คนที่ทำอะไรก็ได้ดี /คนทำอะไรก็ทำได้ - คนที่ทำอะไรก็ประสบความสำเร็จ - กล้าพูด กล้าทำ <p>ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่ได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากับครอบครัว - ได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - คนที่คิดดีและกล้าทำสิ่งที่คิด <p>คนที่ช่วยเหลือชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่ช่วยเหลือเพื่อนบ้านยามที่เขาเดือดร้อน - คนที่เสียสละเพื่อส่วนรวม/ <p>คนที่มีความสามารถ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่สามารถคิด พูด เขียน ฟัง - คนที่แก้ปัญหาได้ถูกต้อง - คนที่สามารถแก้ปัญหาครอบครัวและคนใกล้ชิด <p>คนที่มิจิตใจดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่ทำความดี ช่วยเหลือสังคม ทำให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากตนเอง คนที่คิดช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ <p>สุขภาพ - เป็นคนไม่มีโรค ทรัพย์สินเงินทอง - มีเงินโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มีฐานะทางเศรษฐกิจ มีปัจจัยสี่</p>
---	--	---

<p>แข็งแรง ลูกมีความกตัญญู เรียบง่าย</p> <p>จิตใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่มีความหวัง คนที่สมหวังในชีวิต - คนที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต คนที่รู้จักตนเอง - คนที่มีความพยายาม - คนที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง - คนที่รู้จักพอ คนที่มีความภูมิใจพอใจในสิ่งที่ตนมี - คนที่ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่คิดมาก ไม่เครียด - คนที่รู้จักปล่อยวาง - คนที่มีจิตใจร่าเริง - คิดดี ทำดี มองโลกในแง่ดี - คนที่ไม่ดื่มสุรา ไม่เกเร <p>15. ประเพณีต่างๆ ในชนเผ่าของท่านมีผลต่อจิตใจของคนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำให้คนในชุมชนมาพบปะเจอกัน สร้างความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีกัน - สร้างศรัทธา และกำลังใจ - อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ <p>1. ประเพณีผูกข้อมือ ทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี สร้างกำลังใจ (เรียกขวัญ) เป็นการรวมญาติ</p> <p>2. ประเพณีเลี้ยงผีน้ำ เพื่ออนุรักษ์พันธุ์ปลา ป่าต้นไม้ แม่น้ำ</p>	<p>กิน เที่ยว คุยกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้พาภรรยาไปเที่ยวเชียงใหม่ เพราะ ยังไม่เคยไปเลย - ครอบครัวไม่เดือดร้อน ไม่ทะเลาะกัน <p>จิตใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่สบายใจ ไม่คิดอะไร - คนที่อยู่กินแบบพอเพียง <p>ประเพณี “กินวอ” “เต็นจะคี” เป็นประเพณีปีใหม่ของมูเซอ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 5 วันแรก ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ หนุ่มสาว หรือผู้สูงอายุ ในหมู่บ้านจะร่วมมือกัน เต็นรำด้วยกัน ทั้งคืน หลังจากนั้นจะเป็นวันหยุดพักผ่อนอีก 2 วัน เป็นการเตรียมกำลัง เตรียมความพร้อมสู่ปี</p>	<p>ครอบครัว - คนในครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข ไม่ทะเลาะกัน รักใคร่เข้าใจกัน</p> <p>สังคม - คนที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คนที่ได้ทำในสิ่งที่ดี ช่วยเหลือสังคม ชุมชนร่วมมือกันดี</p> <p>สระบัว / ลูกข้างโยนลูกช่วง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ รักใคร่ สามัคคีกัน - ทำให้ชุมชนคลายเครียด สนุกสนาน ร่าเริง - รู้จักรับผิดชอบประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา - ชาวบ้านสบายใจ ได้ทำพิธีในวันสำคัญ
---	---	---

<p>ลำธาร โดยเชื่อว่าถ้าใครฝ่าฝืนจะมีอันเป็นไปในทางที่ไม่ดี</p> <p>3.ประเพณีลงแขก เป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชน</p> <p>4.ประเพณีการแต่งกายตามวัย แสดงสถานภาพ ได้แก่ หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานจะแต่งกายด้วยชุดขาวแสดงถึงความบริสุทธิ์ ชายจะใส่เสื้อแดง</p> <p>หญิงที่แต่งงานแล้ว – ใส่ผ้าถุง, เสื้อที่ตกแต่งด้วยเม็ดเดือย, ลวดลายที่ขอบ แสดงให้เห็นว่ามีภรรยาที่มากขึ้น</p> <p>ชายที่แต่งงานแล้ว – ใช้ผ้าผูกขบศีรษะ(คล้ายโพกศีรษะ) แสดงให้เห็นว่าต้องใช้ความคิดมาก มีภรรยามากขึ้น</p> <p>คนสูงอายุ(60 ปีขึ้นไป) – ใช้ผ้าโพกศีรษะสีขาว แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้สูงอายุ มีประสบการณ์ชีวิตมามาก เป็นที่เคารพนับถือ</p> <p>5.ประเพณีการนับถือศาสนา</p> <p>ทำให้คนในชุมชนมีศรัทธารวมขอบจิตใจ, เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้คนทำความดีร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยก รู้จักแบ่งปัน เอื้ออาทรต่อกัน</p> <p>6.ประเพณีบวชป่า</p> <p>เป็นการแสดงความมีเจ้าของ ของต้นไม้ ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า รักษาต้นน้ำ</p> <p>7.ประเพณีแต่งงาน</p> <p>เป็นความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษ เชื่อว่าถ้าไม่ทำพิธี</p>	<p>ใหม่ มีการ “ดำหัว”พ่อแม่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะให้พร</p> <p>ประเพณีศลิใหญ่ ปีละ 3 ครั้ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำให้คนในชุมชนมาพบปะเจอกัน สร้างความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีกัน - สร้างศรัทธา และกำลังใจ - ทำให้ชุมชนคลายเครียด สนุกสนาน ร่าเริง - ทำให้จิตใจผ่องใส ได้บุญ 	
--	---	--

<p>แต่งงานตามประเพณีจะไม่ผิดผี ชีวิตคู่มีความสุข ถ้าไม่แต่งงานตามประเพณีเปรียบเหมือน "แกงเนื้อไม่ได้ใส่ชูรส"</p> <p>16. ท่านรู้สึกอย่างไรที่ได้เกิดมาเป็นชนเผ่าของท่าน</p> <p>ภูมิใจ เพราะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ - มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง - มีเครื่องแต่งกายประจำเผ่า /มีเครื่องแต่งกายที่สวยงาม - ได้รู้ภาษาอื่นๆ /ได้รู้หลายภาษา - ได้เกิดในแผ่นดินไทย <p>17. ในชีวิตที่ผ่านมามีคนมาขอปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือด้านจิตใจ หรือไม่ ท่านมีช่วยอย่างไร</p> <p>-มี (ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้าประชุม)</p> <p>-ช่วยโดยวิธี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รับฟังปัญหาของผู้ที่มาปรึกษา 2. พุดคุย ให้กำลังใจ เตือนสติ เช่น "คนเราทุกคนต่างก็มีปัญหา" "มองคนที่ด้อยกว่า ลำบากกว่าเรา" "ไม่ต้องคิดมาก ผ่านมาแล้วผ่านไป เริ่มต้นใหม่" 3. ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา 4. สร้างความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ด้วยเจรจาไกล่เกลี่ย 5. การเยี่ยมบ้าน 	<p>ภูมิใจ เพราะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดีที่ได้เกิดมาเป็นคน - รู้สึกดีใจที่ได้เกิดเป็นชาวลานูและพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย/ดีใจเป็นมีสัญชาติไทย - ได้ป้องกันประเทศไทย เป็นยามชายแดนที่ได้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่คอยสอดส่องพม่าที่หลบหนีเข้าประเทศไทย <p>อายุ แต่ก็ต้องยอมรับ เพราะได้เกิดมาแล้ว</p> <p>- มี</p> <p>- ช่วยโดย พุดให้กำลังใจ พุดปลอบใจ พุดให้ได้คิด เช่น "ถ้าเราอยู่ก็ไปนอนบ้านของเราก็ได้ พรุ้งนี้ค่อยกลับบ้าน เมาแล้วดำ ตีเมีย แล้วยังดำผู้ใหญ่บ้านไม่ดี"</p> <p>"อะไรที่ทำแล้วไม่สบายใจก็อย่าทำ คนเราไม่มีใครอยากเจอเรื่องไม่ดี ถ้าชีวิตไม่ดี ก็ทำบุญให้เยอะ"</p>	<p>ภูมิใจ เพราะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้เป็นคนไทย - อย่างน้อยก็ได้เกิดมาเป็นคน ไม่ว่าจะชนเผ่าใด <p>ภูมิใจตระกูล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้เกิดมาได้ทำความดี - ได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้านแม้จะอยู่บนดอย - ได้มีเอกลักษณ์ <p>ไม่ภูมิใจ เพราะเป็นเผ่าที่หัวดี หัวแข็ง ไม่ค่อยเคารพนับถือกัน</p> <p>มีคนมาขอความช่วยเหลือ ปรึกษาเรื่องการเงิน ครอบครัว</p> <p>ให้คำแนะนำ แหล่งช่วยเหลือ</p> <p>การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง การประกอบอาชีพ</p> <p>มองคนรอบข้างที่ลำบากกว่า ด้อยกว่า</p> <p>นึกถึงคนที่เรารัก(พ่อแม่ลูกภรรยา)ที่กำลังรอคอยให้กำลังใจ</p>
--	--	--

สรุปผลการสำรวจปัญหา ความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ ของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ลานู และ ลีซอ

จากผลการประชุมกลุ่มย่อยสำรวจปัญหาของชาวไทยภูเขาโดยแบ่งกลุ่มย่อยแต่ละชนเผ่า และจากข้อมูลที่ได้จากทีมวิทยากรประจำกลุ่มและผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตในพื้นที่ สรุปผล ดังนี้

1. ปัญหา

ชาวไทยภูเขาทั้ง 3 กลุ่มมีปัญหาคล้ายกันคือ

1.1. ปัญหาด้านการเงิน การเปลี่ยนทางสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการที่รัฐบาลจำกัดพื้นที่ทำกินไม่บุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้ชาวเขามีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปมาก ความต้องการทางวัตถุมีมากขึ้น เงินเป็นปัจจัยสำคัญที่ซื้อปัจจัยสี่ สิ่งอำนวยความสะดวก และที่สำคัญเป็นงบประมาณในการส่งลูกเรียนหนังสือ ชาวเขาส่วนหนึ่งต้องกู้ยืมเงินเพื่อส่งให้ลูกเรียนหนังสือในเมือง ผู้หญิงหลายคนต้องไปทำงานขายบริการในเมือง

1.2. ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งเสพติด เศรษฐกิจ และความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ครอบครัวของชนเผ่าเปลี่ยนไป สามีทะเลาะกับภรรยาเพราะเมาสุรา ภรรยาหนีไปขายบริการในเมืองเพราะต้องเงินและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า เด็กและเยาวชนต้องห่างจากครอบครัวเพื่อไปทำงานและศึกษาต่อในเมือง

1.3. ปัญหายาเสพติด ในบางที่ยังคงมีปัญหาหายาเสพติดระบาด รวมทั้งปัญหาการดื่มสุรา ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ

1.4. ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน เนื่องจากกรณีที่ชาวเขาเปลี่ยนวิถีเลือกผู้นำแบบเดิมมาเลือกได้ด้วยการเลือกตั้ง ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดความขัดแย้งในชุมชนขึ้น

2. ความต้องการ

ความต้องการของชาวไทยภูเขาในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่สอดคล้องปัญหา คือ

2.1. ความต้องการด้านการเงิน สำหรับชาวเขาในกลุ่มนี้มีความคิดว่า การใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ เงินเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการดำรงชีวิตในปัจจุบันดีขึ้น เพราะปัจจัยสี่ รถยนต์ วัสดุควาย รวมทั้งทุนที่ส่งลูกเรียน ฯลฯ ล้วนแต่ต้องใช้เงินเป็นหลัก

2.2. ครอบครัวอบอุ่น แม้ว่าสิ่งที่พวกเขาจะต้องการมากที่สุด คือ ทรัพย์สินเงินทอง แต่พวกเขาก็ตระหนักดีว่า สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดอีกอย่างหนึ่ง คือ ความรัก ความสุข ความอบอุ่นในครอบครัว โดยเฉพาะชนเผ่าปกากะญอและลานูจะเห็นความสำคัญของครอบครัว

มากกว่าเงิน ทั้งนี้เพราะปกากาเกอญอมีพื้นฐานของความเรียบง่าย รักธรรมชาติ และสมถะ ในขณะที่ลาหู่รักพวกพ้อง มีความสามัคคี ไม่มุ่งสร้างฐานะร่ำรวยเหมือนบางเผ่า

2.3.ความต้องการอื่นๆ เช่น โรงเรียน สุขภาพดี

3. ปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ

ปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ 4 ด้านที่กล่าวต่อไปนี้เป็นปัจจัยที่ทั้งสามชนเผ่ามีลักษณะคล้ายกัน และจะกล่าวถึงเฉพาะปัจจัยที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาองค์ความรู้คือ

3.1.ด้านความรู้สึกดีต่อตนเอง (sense of self / self esteem)

สิ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความภาคภูมิใจที่สุด คือ

- การได้เกิดเป็นคน/ การได้เกิดเป็นคนไทย/การได้เกิดเป็นชนเผ่า โดยเฉพาะปกากาเกอญอ จะมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นชนเผ่า เพราะมีความคิดว่าการเป็นชนเผ่าทำให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน มีประเพณีวัฒนธรรมเป็นของตน

- การได้ช่วยเหลือสังคม ในพื้นที่ที่อยู่ไกลความสะดวกสบาย การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก และยากต่อการเข้าถึงระบบสาธารณสุข แกนนำชุมชนและอสม. จึงเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการช่วยเหลือดูแลชุมชนชนเผ่า

- การมีครอบครัวที่มีความสุข แม้ว่าจะมีปัญหาทางการเงินเศรษฐกิจ แต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังเป็นสิ่งที่สร้างความสุขใจ เป็นความหวัง และเป็นแหล่งพึ่งพิงทางใจให้กับชนเผ่า ซึ่งสังเกตได้ว่าชนเผ่าที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก ปัญหาความสัมพันธ์จะน้อยกว่ากลุ่มที่เห็นความสำคัญของครอบครัวน้อย แต่ให้ความสำคัญในด้านวัตถุการเงินมาก

3.2.ความสามารถในการจัดการและแก้ปัญหาชีวิต (sense of control)

เวลาที่ต้องการกำลังใจมากที่สุด เวลาที่สูญเสียทรัพย์สิน/สุขภาพ/คนรัก เวลามีปัญหาแล้วแก้ไขไม่ได้ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเงิน รวมทั้งเมื่อไม่รู้หนังสือ และเมื่อผิดหวังในตนเอง วิธีจัดการเมื่อมีความทุกข์/เครียด คือ

- **วิธีเบนความสนใจ** โดยหันไปทำกิจกรรมที่ชอบหรือกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงใจ เช่น ฟังเพลง เล่นกีฬา ออกกำลังกาย เข้าป่ายิงนกยิงหนูหาปูปลา นอนอยู่กับบ้าน พักผ่อนอยู่กับครอบครัว ฯลฯ

- **เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม** เช่น เมื่อภรรยาเสียชีวิต อยู่บ้านไม่ได้ ทรมานเพราะคิดถึงไม่ลืม จึงไปเที่ยวเพื่อช่วยให้ลืม

- **หาที่ปรึกษา** เช่น คนในครอบครัว คนที่ไว้ใจได้ ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ เพื่อนที่รู้จัก อสม.

- **ใช้วิธีการทางศาสนา** เช่น ไหว้พระ นั่งสมาธิ ไปวัด/เข้าโบสถ์ อธิษฐานกับพระเจ้า ขอให้พระเจ้าช่วยให้มีความคิด สามารถแก้ปัญหาได้ คิดถึงคำสอนของพระเจ้า

- **ใช้พิธีกรรมวัฒนธรรมประเพณีช่วยเสริมกำลังใจ** เช่น ถ้าโชคไม่ดี ปลูกพืชไม้ ได้ผล ขาดทุน จะทำพิธีไล่ ไถ่บาปกรรมที่ไม่ดีไปทิ้งในป่า ประเพณีผูกข้อมือ การเลี้ยงผี

- **มีวิธีผ่อนคลาย** เช่น ตั้งสติ สูดลมหายใจเข้าลึกๆ

- **จัดการกับปัญหา** รู้จักแก้ปัญหา รู้จักคิดและกล้าทำในสิ่งที่ตนคิด เช่น การหาสาเหตุของปัญหา วางแผนชีวิต กล้าทำมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจะประสบความสำเร็จ

- **มีวิถีคิดที่เหมาะสม** เช่น มีความหวัง (ต้องมีสักวัน) ให้กำลังใจตนเอง (คนอื่นยังลำบากกว่าเรา/คนอื่นทำได้ เราก็ต้องทำได้/ ไม่ดูถูกตนเองหรือมองว่าคนอื่นดีกว่า) คิดในเชิงบวก/มองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสติ คิดถึงลูกเมียที่กำลังเดือดร้อนและรออยู่บ้าน ตัดใจแล้วคิดถึงอนาคต ไม่คิดหมกมุ่นอยู่กับปัญหา ไม่คิดหลายปัญหารวมกัน มันคงไม่หุเบาเชื่อคนอื่นง่ายๆ ยอมรับในชะตากรรมของตน ความเชื่อในความดีที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

- **การมีเงิน** เพราะเงินเป็นสิ่งสำคัญมาก คนเราเกิดมาต้องมีเงิน ถ้าไม่มีเงินครอบครัวก็ไม่สบายไม่มีความสุข

แนวทางการจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของชนเผ่าไม่แตกต่างจากคนทั่วไป อาจมีบางอย่างที่เด่นชัดกว่า เช่น การใช้พิธีกรรม เช่น การเลี้ยงผี ในกลุ่มที่ยังนับถือผี อยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้นับถือผี ก็จะใช้พิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นศาสนาคริสต์ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชนเผ่า

3.3. การมีสายสัมพันธ์เกี่ยวพัน (sense of connection)

คนที่ทำให้รู้สึกดีขึ้นเมื่อเป็นทุกข์ ไม่สบายใจ คือ คนในครอบครัว เช่น ภรรยาสามี พ่อแม่ ลูก ญาติพี่น้องเข้าใจ ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและรับฟังด้วยความเข้าใจ นอกจากนี้คือเพื่อน พระ/ผู้นำทางศาสนา ผู้อาวุโส/ผู้สูงอายุ บุคลากรสาธารณสุข

3.4. การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (sense of purpose)

- **ครอบครัวอบอุ่น** รัก เข้าใจกัน มีความสุขอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ทำกิจกรรมร่วมกัน

- **ครอบครัวไม่ติดสารเสพติด** สามีไม่ดื่มสุรา ลูกไม่ติดสารเสพติด

- **ลูกได้เรียนสูงๆ ได้งานทำ** เช่น รับราชการ ไม่ต้องทำนาลำบากเหมือนพ่อแม่ ลูกเรียนจบมีงานทำและกลับมาพัฒนาบ้านเกิด เช่น มาสอนหนังสือ เป็นหมอ นำความเจริญในเมืองมาใช้ในหมู่บ้าน

- **การไม่มีหนี้สิน มีเงินใช้ ซื้อทรัพย์สินต่างๆ** เช่น มีรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ข้าว วัวควาย รักษาเมื่อเจ็บป่วย

4. จุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละเผ่า

เผ่า	จุดแข็ง	จุดอ่อน
กะเหรี่ยง (ปะกาเกอญอ)	- มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับความสุขภายใน มีความเรียบง่าย สมถะ รักธรรมชาติสุขภาพ มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น - ครอบครัวเป็นแบบ"ผัวเดียวเมียเดียว"	- ซื่อ ไว้ใจคน อาจทำให้ถูกหลอกได้ง่าย
ลาหู่ (มุเซอ)	- ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวมีหน้าที่ทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่ทำงานบ้าน ดูแลลูกและสามี - รักพวกพ้อง เผ่าพันธ์ ทำอะไรมักจะร่วมมือร่วมใจกันดี	- ซื่อ ไว้ใจคน อาจทำให้ถูกหลอกได้ง่าย
ลีซู(ลีซอ)	- สถานภาพชายหญิงค่อนข้างเสมอภาคกัน เมื่อฝ่ายหญิงไม่พอใจฝ่ายสามารถแยกทางไปหาคนใหม่ได้	- วัตถุนิยม แข่งขัน ระวัง ไม่ไว้ใจผู้อื่น เปรอะบาง หุนหันพลันแล่น

5. แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีสุขภาพจิตให้เหมาะสมกับบริบทของชาวไทยภูเขา

จากผลการประชุมกลุ่มย่อย 3 ชนเผ่า และสรุปผลการประชุมของวิทยากรและคณะทำงาน ได้แนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี

องค์ความรู้ที่ควรพัฒนาในกลุ่มชาวไทยภูเขา

1. สุขภาพจิตครอบครัว โดยเน้นเรื่อง

1.1. การสื่อสารภายในครอบครัว การแสดงความรักต่อกันและกัน

2.2. ความคาดหวังต่อลูกและความเป็นไปได้ การเตรียมใจเพื่อความผิดหวังเมื่อลูกต้องไปศึกษาแล้ว

อาจจะไม่กลับมาอยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้กลับมาพัฒนาบ้านเกิด การกำหนดเป้าหมายชีวิต

3.3. ความภาคภูมิใจในตนเอง / ความภาคภูมิใจในชนเผ่า /ชาติกำเนิด (ค่าของตนอยู่ที่ความดี

ความสามารถ ไม่ใช่เผ่าพันธ์)

2. สุขภาพจิตวัยเรียน/วัยรุ่น โดยเน้นเรื่อง

2.1. การวางแผนและเป้าหมายชีวิต ความคาดหวังและความเป็นไปได้เมื่อเรียนจบแล้วไม่ได้งานทำตามที่ตนเองและครอบครัวคาดหวังไว้

2.2. ความภาคภูมิใจในตนเอง (self esteem) ความภาคภูมิใจในชนเผ่า /ชาติกำเนิด ซึ่งจะส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจของวัยรุ่น และเสริมสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด ทั้งสองประการนี้จะช่วยให้ความผูกพันกับครอบครัวที่อยู่ภูมิลำเนาเดิม ซึ่งเป็นทั้งสายสัมพันธ์เกื้อหนุนให้กับวัยรุ่นที่มาเรียน/ทำงานในเมือง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสายสัมพันธ์เกื้อหนุนให้กับผู้สูงอายุในชุมชนชนเผ่าด้วย

นอกจากนี้ความพอเพียง การพึ่งตนเอง การลดค่านิยมแบบ “วัตถุนิยม”

2.3. ยาเสพติดและสุรา ยาเสพติดและสุรายังเป็นปัญหาในชุมชนชาวเขาอยู่ โดยเฉพาะปัญหาการดื่มสุรา ทำให้เกิดปัญหาสัมพันธภาพและความรุนแรงในครอบครัว

2.4. เรื่องเพศศึกษา เพื่อป้องกันโรคติดต่อเชื้อทางเพศสัมพันธ์

กลุ่มเป้าหมายที่ควรพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายที่ควรพัฒนาเพื่อเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานสุขภาพจิต ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ผู้นำศาสนา ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมาขอความช่วยเหลือเมื่อประสบกับปัญหาชีวิต เช่น เมื่อเจ็บป่วย เมื่อมีความเครียดหาทางออกไม่ได้

6. การนำไปใช้/แนวทางการดำเนินงานต่อไป

6.1. รายงานผลให้กลุ่มแกนนำ/อสม.ทราบเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนต่อไป

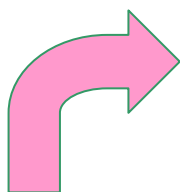
6.2. สัมภาษณ์เจาะลึกของคณในชุมชนด้วย 2Q เพื่อค้นหาปัญหาและความชุกของโรค ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงต่อไป

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต
ชาวไทยภูเขา

9 – 11 มีนาคม 2553

แบ่งกลุ่ม 3 คนเผ่า เพื่อพูดคุยค้นหาปัญหา ความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความ
เข้มแข็งทางใจ

กลุ่มลาหู่

กลุ่มกะเหรี่ยง
(ปกากะญอ)

กลุ่มสาวๆ
ปกากะญอ

กลุ่มลี้ซู่

สรุปผล ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขา ครั้งที่ 2”

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขา ครั้งที่ 2 เป็นการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนและอสม.ชาวไทยภูเขา โดยจัดประชุมเรื่อง “การสร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์” ซึ่งภายหลังจากประชุมได้มีการประเมินหลังจัดกิจกรรมทันที(AAR) สรุปผลดังนี้

1. การประเมินหลังจัดกิจกรรม(AAR) 7 พฤษภาคม 2553

การประเมินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินจากผู้เข้าร่วมประชุมและการประเมินจากคณะทำงาน ผลดังนี้

1.1. ผลการประเมินจากผู้เข้าร่วมประชุม

1.1.1. ก่อนเข้าร่วมโครงการสิ่งที่ท่านคาดหวัง/ความสำเร็จ คือ

- นึกว่าจะไม่มีใครให้ความรู้แก่พวกเรา และอยากเรียนรู้เรื่องสุขภาพจิต
- ให้ชุมชนมีสุขภาพจิตดี รักสามัคคีกัน สืบทอดประเพณีชนเผ่า
- หวังว่าบุคลากรสาธารณสุขให้การช่วยเหลือสนับสนุน
- หวังว่าจะมีประสบการณ์ช่วยเหลือผู้เป็นโรคซึมเศร้า
- ได้รับความรู้ดีๆ เพิ่มขึ้น
- จะนำความรู้ไปเผยแพร่ในชุมชน
- มีความรู้เรื่องโรคซึมเศร้าและนำกลับไปใช้ในหมู่บ้านได้ทันปัญหา
- ปัญหาโรคซึมเศร้าในชุมชนมีมานานแล้ว ตอนนี้ได้ความรู้ในการช่วยเหลือและนำไปช่วยเหลือได้ผลมาก
- ได้ความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำแผนทางเดินยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและโรคซึมเศร้าในชุมชน
- ไปเอาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพจิต จะได้นำมาช่วยเหลือคนที่กำลังคิดฆ่าตัวตาย
- จะทำตัวให้เป็นแบบอย่างเพื่อให้คนในชุมชนยอมรับและเข้าใจผลงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อให้ชุมชนดีขึ้นกว่าเดิม มีความเข้าใจกันมากขึ้น
- ได้รับความรู้เรื่องสุขภาพจิตเพื่อแก้ไข ปรับปรุงชีวิตที่เรา กำลังเผชิญอยู่ ณ ปัจจุบัน และเชื่อว่า จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเราและผู้อื่นต่อไป

1.1.2. สิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ เพราะอะไร

เป็นไปตามความคาดหวังเพราะ

- ได้ความรู้เพิ่มขึ้น
- ได้ความรู้สุขภาพจิตเพิ่มขึ้นมากกว่าที่คาดหวังด้วย
- ได้นำความรู้ไปเผยแพร่ประยุกต์ใช้ในชุมชน
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้การสนับสนุนช่วยเหลือดี
- โรคซึมเศร้าในชุมชนลดลง มีอสม.ในหมู่บ้านช่วยเหลือ
- ได้ลงภาคสนามปฏิบัติจริง ทำให้เห็นผลรูปธรรมกลุ่มเสี่ยงลดลงจากเดิมมาก
- เพราะชุมชนได้รับการแก้ปัญหาระดับหนึ่ง

1.1.3. มีสาเหตุใดบ้างที่ทำให้สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นยังไม่เป็นไปตามความคาดหวัง / ยังไม่สำเร็จ คือ

- ไม่เข้าใจทำไมไม่ได้
- ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าจริงๆ
- ไม่แน่ใจว่าถาม(ประเมินภาวะซึมเศร้าด้วย 2 คำถาม)แล้วเขาเข้าใจ
- บางคนยังไม่เข้าใจเนื้อหาและยังทำใจไม่ค่อยได้
- ยังสำรวจภาวะซึมเศร้าในหมู่บ้านไม่ทั่วถึงพอ
- ขาดงบประมาณในการจัดอบรม
- ขาดสื่อในการให้คำปรึกษาแนะนำผู้ป่วยซึมเศร้า
- การติดตามของผู้รับผิดชอบน้อย ไม่ต่อเนื่อง
- บางครั้งเข้าไม่ถึงจุดและขาดประสบการณ์บางอย่าง
- การรับรู้ข่าวสารยังไม่เพียงพอ

1.1.4. สิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้น คือ

- ได้สิ่งดีๆ เกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน
- ได้ทำความดี ช่วยเหลือผู้อื่น
- ดีใจที่ได้ช่วยเหลือชาวบ้านยามเขาทุกข์ใจ
- ให้คำปรึกษาชาวบ้านเพื่อให้เขามีความสุข
- ได้ความรู้ที่นำไปใช้กับชุมชน ให้กำลังใจ ให้ความรู้กับผู้ป่วยซึมเศร้า ไปเยี่ยมบ่อยๆ
- ได้มีความรู้เรื่องโรคซึมเศร้า รู้ปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน และวิธีการจัดการทั้งระดับภาคีและรากฐาน
- กลุ่มแกนนำชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการสุขภาพจิต
- คนในชุมชนเกิดการยอมรับในการทำงานและมีความรู้จากการอบรมนำไปใช้ในการดำเนินงานในชุมชน

- ดีใจที่ได้มาร่วมงานกับทีมส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ได้รู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน

1.1.5. สิ่งที่จะทำเพื่อให้งานดีขึ้น คือ

- รวบรวมข้อมูลกลุ่มเสี่ยงและหาทางช่วยเหลือ
- ค้นหาคนเป็นโรคซึมเศร้าและให้การช่วยเหลือ
- ดำเนินการสำรวจผู้ป่วยให้ทั่วถึงต่อไป
- ให้คำแนะนำปรึกษาชาวบ้านและเก็บบันทึกไว้
- บริการดูแลกลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง อบรมให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยง
- นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เผยแพร่ให้กับคนที่เป็นโรคซึมเศร้า
- ปรับตัวให้เข้ากับชุมชนและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่
- น่าจะมีความร่วมมือกันมากขึ้น
- พวกเราต้องร่วมมือกันเพื่อให้งานนี้ต้องสำเร็จ
- เราต้องไปมาหาสู่กัน ร่วมมือกันช่วยกันดูแลสุขภาพจิตหรือซึมเศร้า
- ต้องปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ ฟังธรรมมากขึ้นแล้วทุกสิ่งจะดีขึ้นอย่าแน่นอน

1.2. ผลการประเมินจากคณะทำงาน

1.2.1. ก่อนเข้าร่วมโครงการสิ่งที่ท่านคาดหวัง/ความสำเร็จคือ

- ชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง ลahu ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน
- ชาวไทยภูเขาที่เข้าร่วมกิจกรรมได้เสริมความรู้ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการเป็นผู้นำ ฝึกการทำงานเป็นทีม ได้เสริมกำลังใจ
- ได้ฝึกจพง.และอสม.รุ่นใหม่ในการทำงานสุขภาพจิต
- ได้รูปแบบ/แนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเครียดสูงจากปัญหาเสพติด การลักลอบขนอาวุธ ปัญหาเอดส์ ปัญหาครอบครัว โดยเฉพาะชุมชนลี้ซู่ซึ่งมีแนวโน้มฆ่าตัวตายสูง

1.2.2. สิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ เพราะอะไร

เป็นไปตามความคาดหวัง เนื่องผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความตั้งใจ ให้ความร่วมมือ มีความรับผิดชอบเข้าร่วมกิจกรรม แม้จะมีธุระสำคัญ นอกจากนี้ยังได้รูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนเอง

1.2.3. มีสาเหตุใดบ้างที่ทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นยังไม่เป็นไปตามความคาดหวัง / ยังไม่สำเร็จ คือ

- เรื่อง SRM ยังเป็นเรื่องใหม่ ทั้งสำหรับผู้จัดและผู้เข้าประชุม ยังเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก แต่เป็นกิจกรรมที่สามารถแก้ปัญหาชุมชนด้วยชุมชนเอง
- ระยะเวลายังไม่พอ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมแปล 2Q เป็นภาษาชนเผ่า
- ผู้เข้าร่วมประชุมมีภาระกิจ เช่น ต้องทำนาทำไร่ ไปส่งลูกบ้านรับปริญญา
- งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ทำให้ผู้จัดไม่สามารถจัดประชุม/อบรมเรื่อง แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ให้ครบ 7 ขั้นตอนได้

1.2.4. สิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้น คือ

- ผู้เข้าร่วมประชุมได้เครือข่ายการทำงาน ได้เครื่องมือใหม่ในการทำงาน ได้เรียนรู้จากชนเผ่าอื่น ซึ่งทำให้ชนเผ่าที่มีลักษณะเห็นแก่ตัว ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความคิดและเปิดใจมากขึ้น

1.2.5. สิ่งที่จะทำเพื่อให้งานดีขึ้น คือ

- จัดอบรมเรื่อง SRM ให้ครบ 7 ขั้นตอน เพื่อให้แกนนำชุมชนและอสม.นำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในชุมชน และสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นที่ปรึกษา
- แปล 2Q เป็นภาษาชนเผ่า

ระยะที่ 2

ประชุมกลุ่มเพื่อทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์

6 – 7 พฤษภาคม 2553

เราก็รู้จัก SRM เหมือนกันนะ

SRM กลุ่มลาหู่

SRM กลุ่ม ลีซู

SRM กลุ่ม ปกาเกอญอ

การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน/อสม.ชาวไทยภูเขา เพื่อการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน/อสม.ชาวไทยภูเขาเพื่อการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขา” 2 ครั้ง โดยมีกิจกรรมหลัก คือ

ครั้งที่ 1. สำรวจปัญหา ความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งในทางในกลุ่มชาวไทยภูเขา

ครั้งที่ 2 สร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์

หลังจากสิ้นสุดกิจกรรมแล้วได้มีการ 3 เดือนต่อมา โดยได้ติดตามจากผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปผลดังนี้

1. การสำรวจภาวะซึมเศร้าในชุมชน หลังจากแกนนำชุมชน/อสม.ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคซึมเศร้าแล้ว ได้กลับไปประเมินภาวะซึมเศร้าด้วย 2 Q ในกลุ่มชาวไทยภูเขาในพื้นที่ของตนเอง ในกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ผลการสำรวจดังนี้

ประชากรในพื้นที่ ตำบล	จำนวน (คน)	ได้รับการ ประเมินด้วย 2 Q (คน)	ผลการประเมิน มีคะแนน 1 คะแนนขึ้นไป	ประเมิน ด้วย 9 Q และ 8Q	ผลการประเมิน (คะแนน 9 Q)
สถานบริการสุขภาพ ชุมชนผีลู ตำบลแม่นา เติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	1,260	794	11	11	-ระดับน้อย 7 คน -ระดับปานกลาง 4 คน คะแนน 8Q = คน
สถานีอนามัยศาลาเมื่อง น้อย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน	1,502	1,502	12	12	ปกติ

2. การดำเนินงานต่อเนื่อง หลังจากศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 ได้พัฒนาแกนนำชุมชน/อสม.โดยกาจัด”ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชาวไทยภูเขา ระยะที่ 2 “วันที่ 6 – 7 พฤษภาคม 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย มีแกนนำชุมชนและอสม.เข้าร่วม 20 คน โดยครั้งนี้ผู้เข้าประชุมได้เรียนรู้เรื่อง”การสร้างและการใช้แผนที่

ทางเศรษฐศาสตร์” ในขั้นตอนที่ 1 คือวิเคราะห์บริบท/สถานการณ์ของพื้นที่เมือง และขั้นตอนที่ 2 คือการกำหนดจุดหมายปลายทางการพัฒนา และขั้นที่ 3 คือ การสร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ฉบับหลักแล้ว แคนนำชุมชนและอสม.ของแต่ละพื้นที่ได้ไปดำเนินกิจกรรมต่อในพื้นที่ดังนี้

2.2.1. ชุมชนบ้านเมืองน้อย สามารถของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือเพื่อจัดอบรมการสร้างและใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในชุมชนของตนเองร่วมกับแคนนำชุมชนคนอื่นๆ ในหมู่บ้านที่ยังไม่ได้ร่วมอบรม โดยมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ละ 1 คน และแคนนำชุมชนกลุ่มนี้อีก 14 คน โดยจัดอบรมเรื่องแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 – 7 โดยเน้นเรื่องการป้องกันโรคซึมเศร้าและฆ่าตัวตาย

2.2.2. ชุมชนผีลู สามารถเขียนโครงการของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่नाเติง เพื่อคัดกรองภาวะซึมเศร้าร่วมกับโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน

3. ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาแคนนำชุมชนและอสม.ชาวไทยภูเขาครั้งนี้ มีทั้งปัจจัยหลัก และปัจจัยเฉพาะพื้นที่ที่ทำให้บางพื้นที่มีการดำเนินงานต่อเนื่อง แต่ผลการดำเนินงานต่างกัน บางพื้นที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเกิดขึ้น ในขณะที่บางพื้นที่มีการดำเนินการต่อเนื่องจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดดำเนินงานต่างกัันมีดังนี้

ปัจจัยหลัก

- **ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าเยี้ยามีความตั้งใจทุ่มเท และความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายของผู้รับผิดชอบงาน** ทำให้อำเภอป่าเยี้ยีมีผลการดำเนินงานสุขภาพจิตเป็นรูปธรรมชัดเจน มีอัตราการฆ่าตัวตายลดลงตามลำดับ แตกต่างจากอำเภออื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เทคนิคการทำงานกับชนเผ่า เช่น การตั้งเป้าหมายง่ายๆ ระยะสั้นๆ ทำให้ประสบความสำเร็จง่าย ไม่คาดหวังสูง แล้วค่อยๆ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะไม่สร้างความกดดันให้กับแคนนำ/อสม.ชาวไทยภูเขา นอกจากนี้ยังเป็นกำลังใจในการทำงานได้เป็นอย่างดี
- **การจัดกิจกรรม**
- **ผู้เข้าร่วมประชุม มีความตั้งใจสูง** แคนนำชุมชน/อสม.ชาวไทยภูเขาที่เข้าร่วมประชุมมีความสนใจ ตั้งใจสูง แม้จะเป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจและต้องเดินทางมาเข้าร่วมประชุมด้วยความยากลำบาก แต่ก็ยังมีผู้ขอเข้าร่วมการประชุมเกินเป้าหมายที่กำหนด และร่วมกิจกรรมครบหลักสูตร แตกต่างจากกลุ่มคนพื้นราบอย่างชัดเจน
- **มีการดำเนินงานต่อเนื่อง โดยเริ่มจากเรื่องที่ยากก่อน** คือ การสำรวจปัญหาความต้องการ และปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางในระยะแรกก่อน(ใช้เวลาประมาณ 1 วัน) เพื่อให้แต่ละชนเผ่าได้วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของชุมชนซึ่งช่วยให้ “กระบวนการสร้างแผน

ที่ทางเดินยุทธศาสตร์” ในขั้นตอนที่ 1 คือ การวิเคราะห์ บริบท/สถานการณ์ของพื้นที่ มีความชัดเจนขึ้น

ปัจจัยเฉพาะ

- **นิสัยของคนแต่ละชนเผ่า** จากกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมชาวไทยภูเขาแต่ละเผ่ามีนิสัยต่างกัน

เช่น เผ่าลีซอมีความเห็นแก่ตัว ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เผ่ากะเหรี่ยง(ปกากะญอ) ให้เกียรติผู้อื่น เอื้อเฟื้อ เคารพผู้นำ และส่วนเผ่าลาหู่เป็นเผ่าที่สบายๆ รักพวกพ้อง จะเห็นได้ชัดว่ากลุ่มกะเหรี่ยงสามารถเรียนรู้และพัฒนาชุมชนได้ดีกว่า

- **โอกาสการเรียนรู้** พื้นที่ที่มีหน่วยงานต่างๆ มาถ่ายทอดความรู้ จัดกิจกรรม/โครงการต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพจิต เช่น AIC ความเข้มแข็งทางใจ และมี NGO มาทำกิจกรรม/โครงการในพื้นที่ จะเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความเข้าใจด้านสุขภาพจิต และพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น

- **การเข้าถึงบริการ** พื้นที่ที่มีสถานีนามัย มีบุคลากรสาธารณสุขที่เป็นคนในชนเผ่าสามารถให้

คำแนะนำช่วยเหลือ และพัฒนาชุมชนได้ดีกว่าพื้นที่ที่เป็นเพียงสำนักงานสาธารณสุขชุมชนที่มีเพียงอสม.

4. สิ่งที่ยอยากทำต่อไป

- ดำเนินการเรื่องแผนที่ยุทธศาสตร์ให้จบครบ 7 ขั้นตอน เพื่อให้ชุมชนเรียนรู้ คิดเป็น แก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีบุคลากรสาธารณสุขเป็นที่ปรึกษา

- ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของแกนนำ /อสม. โดยค้นหาแนวทางในการประเมินที่ชัดเจน

- ใช้เครื่องมือ 7 ชิ้น ของนายแพทย์โกมาตร และผังเครือญาติเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันโรคซีพีเคร่า และดำเนินงานสุขภาพจิตกับโรคเรื้อรัง

- จัดเวทีแลกเปลี่ยน เพื่อให้แต่ละชนเผ่าเรียนรู้แลกเปลี่ยนการดำเนินงานกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าที่มีความคิดคับแคบ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อได้ยินชนเผ่าที่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาชุมชน มีความเอื้อเฟื้อ รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

- พัฒนาเทคโนโลยี เช่น การแปล 2Q เป็นภาษาชนเผ่า สัญลักษณ์แทนอารมณ์ เช่น หุ่นตุ๊กตาภาพยิ้ม ไม่ยิ้ม บ้าย 2Q ที่เป็นภาษาชนเผ่าและภาษาไทยติดในหมู่บ้าน

ภาคผนวก